

Praha 3. 6. 2015

Stanovisko Zemědělského svazu ČR ke zvyšování minimální mzdy

Na posledním jednání se Rada hospodářské a sociální dohody (tripartita) zabývala zvyšováním minimální mzdy v ČR. Minimální mzda v České republice činí v současné době 9 200 Kč. A původně existovala dohoda tripartity na zvyšování minimální mzdy o 500 Kč ročně, což ale v loňském roce sama vláda nedodržela, když ji zvýšila o 700 Kč. Tentokrát se tripartita se na zvýšení minimální mzdy nedohodla. Při diskusích okolo zvyšování minimální mzdy se setkávám s účelovými argumenty, které pravděpodobně i někteří členové vlády berou jako objektivní, bez ohledu na možné dopady.

Hlavním předmětem sporu okolo zvýšení minimální mzdy je rozdílný pohled zaměstnavatelů a odborů na míru zvyšování. Odbory požadují zvýšení min. mzdy alespoň o 1000 Kč/rok naopak zaměstnavatelé navrhuje zvýšení minimální mzdy o původně dohodnutých 500 Kč/rok. Částku tedy bude muset nakonec stanovit vláda. Představitelé vlády prezentovali svůj záměr do roku 2018 postupně zvýšit minimální mzdu na 40 % současné průměrné mzdy, což je v současné době 26 637 Kč, což by pravděpodobně znamenalo zvyšování minimální mzdy ještě více je 1000 Kč/měsíc. Z toho lze tedy předpokládat, že se vláda nakonec rozhodne pro oněch 1000 Kč/rok.

Nejčastějším argumentem pro zvyšování minimální mzdy v Česku je to, že Česká republika má jednu z nejnižších minimálních mezd v EU, což je bezpochyby pravda. Na druhou stranu ale obhájci maximálního zvyšování již zapomínají, že i v EU existují země, kde není institut minimální mzdy vůbec uplatňován jako např. Švédsko, Finsko, Dánsko, Itálie, či Rakousko. Většina těchto zemí vykazuje mj. dlouhodobě podprůměrnou míru nezaměstnanosti.

V některých těchto zemích je minimální úroveň mzdy stanovené kolektivní smlouvou vyššího stupně, což je mnohem flexibilnější, neboť tak je možné reagovat na vývoj daného odvětví a to, že rozdíly mezi sektory mohou být významné, ukazuje u nás například vývoj automobilového průmyslu a stavebnictví v posledních letech. I tahoun evropské ekonomiky Německo, ještě nedávno žádnou minimální mzdu nemělo a přesto nikdo nezpochybňoval výši mezd a nízkou zaměstnanost.

V Česku je jedním z argumentů pro zvyšování minimální mzdy zdůvodňováno právě také jako snaha snižování nezaměstnanosti, jenže to může mít však opačný důsledek. Dle průzkumu Zemědělského svazu ČR (osloveno bylo cca 200 podniků) je mzda okolo 10 tis. Kč vyplácena pouze několik málo zaměstnancům. Ti navíc neplní v podniku zrovna klíčovou roli (např. hlídači, vážní apod.). Často se jedná o pracující důchodce či o částečné pracovní úvazky. Pokud se minimální mzda bude významně v budoucnu zvyšovat, je otázkou, a zaměstnavatelé nebudou ochotni tento růst akceptovat, uvedené pozice zruší, nebo opět sníží uvedené úvazky. Protože se ale v zemědělství jedná o minimum pracovníků, je potenciální dopad na českou ekonomiku mizivý. Jsou ale sektory, kde je otázka minimální mzdy mnohem důležitějším tématem jako například textilní průmysl, který se potýká s asijskou konkurencí, dále některé služby, obchod apod. Zaměstnavatelé požadovali zpracovat analýzu dopadů zvyšování minimální se zaměřením především na tyto sektory, to ale vláda neudělala. Spokojila se pouze s konstatováním, že min. mzda se dotýká necelých 4% zaměstnanců a tudíž by to neměl být velký problém.

Zvyšování min. mzdy se ale netýká pouze oněch 4 % ale bude mít dopad i do ostatních skupin zaměstnanců. A to je dle mého názoru skutečný záměr odborů, které si toto velmi dobře uvědomují a chtějí tak tlačit na zvýšení celkové úrovně mezd v ČR.

Zemědělský svaz ČR poukazuje na skutečnost, že na rok 2015 byla podepsána Kolektivní smlouva vyššího stupně, ve které došlo k průměrnému zvýšení minimálních mzdových tarifů o zhruba 2,7 %. Pokud dojde ke zvýšení minimální mzdy o 1 000 Kč/rok jak má v plánu vláda, znamená to zvýšení nejnižšího tarifu o více než 10 %. V kolektivní smlouvě vyššího stupně je určena dvanácti stupňová tarifní stupnice s minimálním mzdovým tarifem 55 Kč/hod a minimální mzdou 9 240 Kč, takže by zvýšení minimální mzdy ovlivnilo ostatních mzdových tarifů. Mylně se domnívají ti, co volají za zvýšení minimální mzdy, že tento krok povede k růstu mezd v celém zemědělském sektoru. Představa, že můžeme centrálně rozhodovat o výši mezd je nesmyslná. O zvyšování mezd nakonec musí stejně rozhodovat jednotlivé podniky. Ti určí, kolik a kterým zaměstnancům zvýší mzdy, dle ekonomiky podniku a také dle potřeby jednotlivých pracovníků. O tom, že tomu tak je, ukazuje i nárůst mezd v zemědělství v posledních letech. Za posledních 10 let došlo právě v zemědělství k jednomu z největších nárůstů průměrné mzdy, a to i za situace, kdy se minimální mzda neměnila. Dokazuje to, že pokud to ekonomika podniků umožňuje, dochází k růstu mezd i bez zvyšování minimální mzdy. Rozhodujícím aspektem pro růst mezd zůstane růst produktivity práce.

Pokud ale ekonomika podniků výrazné zvyšování mezd neumožní, povede tlak na zvyšování min. mzdy a následně i dalších mzdových tarifů v kolektivní smlouvě do zásahu do financí podniků. V tom případě firmy mohou odmítat přijímat nové zaměstnance a ty, kteří pobírají minimální mzdu a nejsou pro firmu významným pracovním článkem, mohou být propouštěni. Navíc na to zaměstnavatelé nebudou reagovat zvyšováním celkových mezd, ale sníží výkonnostní složku mzdy, aby tak zachovaly reálnou celkovou výši mzdy, která pro ně bude únosná.

Odbory tvrdí, že loňské zvýšení minimální mzdy nezvýšilo celkovou nezaměstnanost, že naše varování o propouštění těchto nízkopříjmových skupin zaměstnanců je liché a tudíž, že tu prostor pro další zvyšování minimální mzdy je. To je ale těžké posuzovat v době, kdy ekonomika začala růst a nezaměstnanost začala přirozeně klesat. Ne všechny sektory ale rostou. Také když se ale podíváme na nejpočetnější skupinu mezi uchazeči o zaměstnání, což jsou lidé se základním vzděláním, či vyučením, jejich počet i přes růst ekonomiky výrazně neklesá. Dle Českého statistického úřadu je uchazečů o práci se základním vzděláním celkem 147 tis., což je 21 % ze všech uchazečů o zaměstnání a tento podíl se meziročně nezměnil, takže se zvyšování minimální mzdy na nezaměstnanosti této skupiny lidí nijak neprojevuje.

Dalším nesmyslným argumentem, který se ve vztahu k minimální mzdě objevuje, je porovnání se Slovenskem. Na Slovensku došlo ke zvýšení minimální mzdy na cca 10 500 Kč. Nevím na základě jaké analýzy k tomuto zvýšení slovenská vláda došla, ale domnívám se, že se spíše jedná o další z kroků, jak se zalíbit voličům. Obdobně jako třeba zavedení jízdného zdarma apod. Nicméně na jednáních je tato informace úspěšně rozšířena tak, že vytváří dojem, že „už i Slováci mají vyšší mzdy“. Což samozřejmě není pravda. Průměrná mzda na Slovensku byla v roce 2014 po přepočtu cca 23500 Kč, u nás je to o cca 2000 Kč více. Ještě větší rozdíl je mezi oběma zeměmi v sektoru zemědělství.

Posledním argumentem, o kterém se chci zmínit, bohužel ukazuje smutnou realitu státní správy. Vláda chce totiž výrazným zvýšením minimální mzdy eliminovat takzvané černé mzdy, kdy někteří zaměstnavatelé vyplácejí oficiálně co možná nejmenší částku, ze které platí odvody, a zbytek vyplácejí na ruku. Bezpochyby takoví zaměstnavatelé jsou a je třeba takovéto praktiky omezovat. Nástroj, který k tomu vláda ale hodlá použít, bohužel ukazuje na její neschopnost takovéto praktiky zachytit a potrestat. A místo toho aby tento stav změnila, raději volí cestu pro ni nejjednodušší, tj. zvýšení minimální mzdy. Obávám se ale, že očekávat tímto vyšší příjmy z odvodů do státní pokladny od těchto podnikatelů je naivní. Pokud totiž tito „zaměstnavatelé“ nejsou ochotni státu platit více peněz, najdou si cestu jak toto opatření

snadno obejít. Nástrojů mají bezpočet. A tak se za chvíli možná setkáme se servírkami, které nebudou v pracovním poměru, ale budou pracovat jako OSVČ apod.

Na závěr chci připomenout, že Zemědělský svaz není proti zvyšování minimální mzdy. Její zvýšení je ale třeba zvážit na základě analýzy dopadů do různých sektorů, nikoliv z tohoto tématu dělat mediální show, při kterém budeme od boku střílet různá čísla s tím, že se někde udělá nějaký kompromis. Navíc je nesmyslné plánovat zvyšování minimální mzdy na 3 roky dopředu, když nedokážeme na tu dobu predikovat vývoj ekonomiky státu.

Ing. Martin Pýcha
Předseda ZSČR